

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Milan Svoboda: Jan Karel Rohn (1711-1779). Teolog barokní doby mezi historií a lingvistikou

Prof. Ľubomír Batka, Dr. theol.

Evanjelická bohoslovecká fakulta a Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Habilitant preložil historickú prácu z obdobia ranného novoveku. Johann Karel Rohn sa doposiaľ nedočkal obširnejšej životopisnej štúdie, ani zhodnotenia svojho diela. Podľa autora práce ide o dielo nedocenené a skoro neznáme – čo možno považovať za jeden z dôvodov opodstatnenosti výberu témy pre habilitačnú prácu.

1. Posúdenie formálnej stránky práce

Práca je štruktúrovaná do kapitol a podkapitol a v zásade spĺňa formálne náležitosti habilitačnej práce. Práca je vypracovaná pozorne. Niekoľko formálnych nedostatkov je vzhľadom k celkovému rozsahu práce zanedbateľný počet (s. 19, 20, 84, 113).

Zoznam použitej literatúry rozlišuje pramene, sekundárnu literatúru a zachováva základné historiografické štandardy. Zoznam literatúry ukazuje, že autor pri písaní práce vykonal podrobny rešerš. Literatúra je citovaná správne.

Z formálneho hľadiska moja najväčšia výcitka spočíva v číslovaní kapitol, ktoré je neprehľadné a priebežnom číslovaní zahŕňa aj časti ako zoznam bibliografie, skratky, či zhrnutie. Navyše viacúrovňové členenie kapitol (napr. kap. III.1.1c) vyznieva komplikovanie a až mätúco. Číslovanie kapitol v texte navyše nesúhlasí s číslovaním v obsahu (vid'. kap. III.3).

Polovicu práce tvoria prílohy, no v obsahu sa ich bližšie rozdelenie neobjavuje. Vytvára to dojem, akoby bol obsah nedokončený. Deviata kapitola obsahuje zoznam skratiek. Je nezvyčajné, aby tieto údaje boli značené ako zvláštna kapitola.

2. Posúdenie úrovne spracovania teoretickej časti

V zásade možno konštatovať, že autor píše pútavým štýlom. Text je písaný zrozumiteľne a pritom odborne. Na niektorých miestach sa objavujú redundancie.

Prvú a druhú kapitolu možno považovať za úvod práce. V prvej kapitole je podané metodické vymedzenie pri postupe výskumnej práce.

Druhá kapitola obsahuje stručný úvod do Rohnovo života a do kontextu, v ktorom vyrastal a pôsobil. Autor Rohna charakterizuje ako erudovaného, pracovitého a skromného človeka, a poukazuje na rôzne aspekty jeho pôsobenia ako rádový archivár, kronikár, knihovník, notár, učiteľ, regenschori, kazateľ a dekan kapitoly cyriakov.

Kapitoly 3 - 6 sú hlavnou časťou práce. Sú podeľené podľa troch oblastí, ktoré tvoria aj kostru práce: regionálne a cirkevné dejiny, práca jazykovedne-lexikografická a hudobná.

Tretiu kapitolu autor - celkom prirodzene - člení podľa diel venovaných svetskej a cirkevnej histórii. Túto kapitolu možno považovať za dôležitú, keďže doterajšie zmienky o Rohnovej tvorbe sú v českej historickej práci minimálne. Autor si na s. 42 kladie sedem otázok, ktoré slúžia ako osnova pre výskum. Tieto otázky boli v práci postupne zodpovedané.

Vo vzťahu k Rohnovej historickej práci autor dospieva k záveru, že vo svojich dielach Rohn zaznamenáva udalosti v Prahe, oblasti Liberecka a Frýdlantska v zásade presne.

Za povšimnutie stojí Rohnova spoločná kronika Liberca a Frýdlantu. Ide o prvé ucelené, a na svoju dobu kritické, podanie o dejinách dvoch miest na panstve jedného majiteľa.

Autor práce sa nevyhýba aj kritickému hodnoteniu Rohnovej činnosti, keď poukazuje ako kronikár Rohn mlčí o skutočnostiach, ktoré by kazili dobré meno jeho pánov, a to aj z dôvodu budovania dobrých vzťahov s mecenmi rádu cyriakov.

Autor práce podobným spôsobom hodnotí Rohnov spis „*Diarium*“ o obliehaní a bombardovaní Prahy na jar roku 1757.

Vo vzťahu k cirkevným dejinám v kapitole III.2 sú predstavené dejiny rádu, história sakrálnych miest Českého kráľovstva a dejiny nábožensky významných lokalít. Rohn ako rádový archivár opísal a katalogizoval všetky dochované kláštorné listiny, zmluvy a ďalšie historické a dobové dokumenty (diela *Liber archivi*, 1741 a *Bullarium S. Crucis*, 1741). V rokoch 1774–1777 vydal štvordielne dielo *Antiquitas* komentovaný súpis histórie kláštorov, kostolov a kaplniek v Boleslavskom kraji s ďalšími časťami severných území Čiech a Hornej Lužice.

Kladne hodnotím prácu autora venovanú recepcii diela J. K. Rohna v regionálnej historiografii 19. a 20. storočia. Na vypracovanie tejto kapitoly musel autor vynaložiť značnú bádateľskú činnosť. Zaujímavou časťou je aj kap. III.2.1 o Rohnových postojoch ku vlastnej konfesii a iným konfesiám. No, z môjho pohľadu, nevyvážená a možno aj zbytočná, je kapitola III.1.1.4 venujúca sa Abrahamovi Hossmanovi. Akoby tu autor začal novú tému. Až na konci kapitoly sa stáva zrejmým, ako súvisí so samotnou prácou - totiž ako vysvetlenie niektorých historicky nesprávnych údajov vo vzťahu k Libercu a cisárovi Rudolfovi Habsburskému. Pre dosiahnutie cieľa práce však nebolo nutné venovať toľko priestoru samotnej práci A. Hossmana.

Štvrtá kapitola sa venuje lexiografickej činnosti Rohna. Jeho tlačené i rukopisné práce nenašli v Čechách až takú pozitívnu odozvu a tento stav stále pretrváva. Na jednej strane autor priznáva, že ak sa Rohnova lexiografická práca porovnáva v kontexte celej Európy, tak úroveň jeho práce neprekročila bežnú úroveň očakávanú od takejto práce. Na druhej strane stojí však prevažne negatívne hodnotenie Rohnovo lexiografického diela ovplyvnené neprajnou mienkou J. Dobrovského.

Práca podáva analýzu Rohnovho diela z rokov 1764 až 1768 s názvom *Nomenclator*. Tento štvorvázkový česko-nemecko-latinský slovník je rozdelený podľa odborových hľadísk. Autor práce svoje pozitívne hodnotenie opiera aj o poukaz na didaktickosť *Nomenclatoru*, za ktorou stojí Rohnovo pedagogické nadanie.

Analecta, druhý slovník, zostal v rukopise. Jedná sa o deskriptívny slovník s dôsledným abecedným radením. Autor predstavil o.i. aj úvahy o tom, prečo tento slovník neboli vydaný, ako aj vlastné úvahy o tom, prečo Rohn napísal slovníky aj v češtine a nie len v nemčine.

Piata kapitola sa venuje hudobnej činnosti Rohna. Je to najkratšia kapitola v práci. Autor hovorí o význame hudobnej činnosti v živote rádu a o Rohnovom podiele na ňom. Rohn neboli len

praktizujúcim hudobníkom, ale poznal aj teoretickú rovinu poznania svojej doby, čo dokazuje 4. zväzok slovníka *Nomenclator*.

Šiesta kapitola je zhrnutím a záverom práce. Autor nepodal sice detailný rozbor všetkých Rohnových textov, ale určite prispel k objasneniu Rohnových vedomostných východísk a k zhodnoteniu celkového prínosu zachovaných prác. Autor poukazuje na to, že takýto prístup sa vo veľkých prehľadových monografiách o kultúrnych dejinách Čiech v období neskorého baroka, ale ani v moderných biografických slovníkoch neobjavuje.

Siedma kapitola prináša bibliografický zoznam Rohnových rukopisných i tlačených prác ako aj prác pripisovaných Rohnovi.

Ósma kapitola je vlastne zoznamom literatúry. Zoraduje pramene rozdelené podľa miesta výskytu a sekundárnu literatúru.

Z metodického hľadiska chcem vyzdvihnúť, že autor Rohnove texty prečítal a ich obsah stručne charakterizoval. Za prínosnú považujem rozpracovanie recepcie a dejín pôsobenia Rohnovho diela rôznymi odborníkmi v rozmedzí 19. až 21. storočia.

Tematicky sa autor pohybuje v oblasti histórie, keď podáva historiografiu cirkevnú a svetskú. Historiografické hľadisko je zachované aj v časti podávajúcej Rohnovu lexikografickú prácu. Autor skúmal Rohnovo dielo z pohľadu historika a nedostal sa pritom do oblasti komparatívnej lingvistiky alebo jazykovedy.

Moja kritická poznámka sa týka celkovej proporcie prác: vlastná práca autora obsahuje cca 150 strán, zvyšok sú prílohy, prepísané texty Rohnove. Je tento rozsah postačujúci?

3. Empirická časť

Práca obsahuje rozsiahlu časť - desiatá kapitola - Prílohy (s. 190 - 475), v ktorej sú predstavené diela J. K. Rohna. Ide o výber 18 záznamov. Nie je zrejmé, podľa akého kritéria autor texty vyberal. Pozitívne je, že habilitant prekladá latinské texty do češtiny.

4. Prínos

Celkovo možno prácu považovať za novátorskú a prínosnú. Práca prináša bibliografický zoznam v siedmej kapitole. Snaží sa o ucelené podanie bibliografie, Rohnových rukopisných i tlačených prác, ako i prác pripisovaných Rohnovi. (Celkovo teda 40 zväzkov tlačených, či rukopisných, 2500 strán tlačených a 6500 strán rukopisných).

Predložená práca môže byť prínosná a ako podnet na prehodnotenie kritických stanovísk k Rohnovu dielu a k prekonaniu klišé a predsudkov spojených s Rohnovou lexikografickou tvorbou. (Čo sa deje vďaka pretrvávajúcemu negatívному hodnoteniu Josefa Dobrovského, ktorý odmietal Rohnove novotvary, nezvyčajné slová, neúplnosť slovníkov. Autor uvažuje aj o možnosti vplyvu Dobrovského osobnosti, či jeho teologického pozadia.) Argument autora práce slúžiaci na obranu Rohnovho diela je, že ani Dobrovský, ani napr. Lisický, neskúmali

údajné Rohnove neologizmy komplexne ani ich neporovnávali so staršími lexikografickými prameňmi.

5. Odporučania

V prípade, ak by autor zvažoval publikovanie práce v knižnej podobe, odporučam prepracovať štruktúru práce a číslovanie kapitol.

6. Otázky

Nie je Rohnovo pomerne pozitívne hodnotenie Hossmanna možné interpretovať tak, že Rohn nepracoval dôkladne historicky?

7. Originalita a písomné hodnotenie

Možno konštatovať, že predložená práca predstavuje originálne dielo autora. Práca sa prezentuje autorovým autentickým a pútavým štýlom písania.

Práca podáva ucelený pohľad na život a dielo J. K. Rohna a vďaka rozpracovanej bibliografii Rohnových prác má potenciál stať sa referenčným dielom k tejto téme.

Prácu odporučam prijať k obhajobe

19.8.2019

L. Balb